

CZU 343.13(4)

SPECIFICUL CONTROLULUI JUDICIAR AL PROCEDURII PREJUDICIARE ÎN PROCESUL PENAL AL FRANȚEI ȘI GERMANIEI

Ion TALPĂ,

doctorand, Universitatea de Studii Europene din Moldova, Judecător, Curtea de Apel, Bălți

REZUMAT

Instituția judecătorului de instrucție și al controlului judiciar al procedurii prejudiciare este una cu tradiții, ea aducând remedii în procedura penală referitor la garantarea drepturilor persoanelor implicate în procesul penal. Articolul pe care îl propunem are ca obiect de cercetare examinarea specificului controlului judiciar al procedurii prejudiciare în unele state care reprezintă sistemul de drept romano-germanic. Cele mai reprezentative state ale sistemului de drept romano-germanic sunt Franța și Germania. În acest context, am considerat utilă experiența pe care această instituție a dobândit-o, în formele sale specifice, în aceste țări. În articolul întocmit la acest subiect, ne-am axat pe modalitatea de organizare și funcționare a instituției judecătorului de instrucție și, respectiv, a controlului judiciar al procedurii prejudiciare în procesul penal al Franței și Germaniei.

Cuvinte-cheie: judecător de instrucție, instanță de judecată, proces penal, acuzator, apărător, învinuit, inculpat, plângere, arest, măsură de constrângere procesual-penală, control judiciar, procedură prejudiciară.

SPECIFICITY OF THE JUDICIAL CONTROL OF THE PRETRIAL PROCEEDINGS IN CRIMINAL PROCEEDINGS OF FRANCE AND GERMANY

Ion TALPA,

PhD student, University of European Studies of Moldova, Judge, Court of Appeal, Balti

SUMMARY

The institution of investigating magistrate and of the judicial control of the pretrial proceedings is one with traditions, providing remedies in the criminal proceedings concerning the guarantee of the rights of the persons involved in the criminal proceedings. The article we propose has as a subject of research the examination of the specificity of the judicial control of the pretrial proceedings in some states that represent the Romano-Germanic law system. The most representative states of the Romano-Germanic law system are France and Germany. In this context, we have considered useful the experience that this institution has gained in these countries in its specific forms. In the article on this subject, we focused on the organization and functioning modality of the institution of investigating magistrate and, respectively, of the judicial control of the pretrial proceedings in the criminal proceedings of France and Germany.

Keywords: investigating magistrate, court, criminal trial, accuser, defender, defendant, accused, complaint, arrest, procedural-criminal coercive measure, judicial control, pretrial proceedings

Introducere. În pofida a numeroase inițiative de reorganizare a justiției, a fost imposibil, până în prezent, să se ajungă la un consens în ceea ce privește structura procesului, iar dezbaterile privind reforma procedurală sunt divergente în ceea ce privește rolul judecătorului de instrucție.

Procedurile de instrucție nu sunt fundamental diferite, dar prezintă anumite particularități, mai ales în ceea ce privește competențele fiecăreia dintre părțile implicate în procesul instrucției. În plus, procedura diferă în funcție de modul în care statele aplică principiul legalității sau al oportunității urmăririi penale [5, p. 35-36].

Instituția controlului judiciar a fost organizată și perfecționată în Franța pe durata unei perioade de peste două secole, reprezentând, actualmente, o structură destul de complexă și bine sistematizată. Procesul penal francez este constituit din trei faze: urmărirea

penală, judecarea cauzei și punerea în executare a hotărârilor judecătorești. Procedura de examinare a cauzelor penale în ordine de apel și de recurs reprezintă o fază specifică a procesului penal.

Legea procesual-penală a statelor-membre la Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale are o tendință de unificare și generalizare a principiilor fundamentale ale procesului penal. Potrivit legislațiilor care prevăd instituția judecătorului de instrucție cu atribuții de urmărire, există posibilitatea atacării actelor lui în instanța de judecată. În statele în care procurorul supraveghează urmărirea, este prevăzută posibilitatea părților de a-i ataca hotărârile și acțiunile în fața unui judecător. Observăm, astfel, tendința generală de îndreptare a procesului penal spre un control riguros și imparțial din partea autorității judecătorești [6, p. 199].

Metode și materiale aplicate.

În procesul elaborării acestui articol științific, au fost aplicate următoarele metode științifice: istorică, comparativă, a documentării științifice și cea a analizei conținutului științifico-juridic. În calitate de surse bibliografice au fost folosite publicații atât din Republica Moldova, cât și de peste hotare (România, Franța, Germania, Federația Rusă).

Scopul studiului este axat pe evidențierea specificului activității judecătorului de instrucție și al reglementării instituției controlului judiciar al procedurii prejudiciare în procesul penal al Franței și Germaniei.

Obiectul de studiu îl reprezintă instituția controlului judiciar al procedurii prejudiciare, exercitat de către judecătorul de instrucție, el fiind analizat prin prisma procesului penal al unor state europene (Franța și Germania).

Rezultate obținute și discuții. În

Franța, o atenție deosebită este acordată problemei apărării drepturilor persoanei. Astfel, se menționează că apărarea drepturilor cetățeanului reprezintă scopul de bază al Constituției și esența existenței ei. Ea pune la dispoziția individului mijloace eficiente de apărare contra abuzurilor din partea puterii de stat. În Codul de procedură penală francez, umanismul este reflectat în mai multe articole, care, de asemenea, au atribuție și la subiectul controlului judiciar. În art. 137, de exemplu, se menționează că „Persoana antrenată în procesul penal, rămâne în libertate, în afara cazurilor când, în interesul urmăririi penale sau în calitate de măsură de siguranță, ea este supusă controlului judiciar, sau, cu titlu de excepție, poate fi plasată în detenție provizorie [12, p. 73-76]”.

În Franța, urmărirea penală este efectuată de către o persoană cu funcție de răspundere, cu rang judiciar cu statut de judecător de instrucție. Poziția procesuală a acestuia este duală, duplicară. Aflându-se în subordonarea judiciară a instanțelor de judecată, el, în procesul exercitării funcțiilor sale, este dependent de procuror, nefiind, însă, obligat să execute indicațiile acestuia [14, p. 72].

Urmărirea penală poate începe fie la sesizarea din partea unor persoane, părți vătămate, martori adresată judecătorului de instrucție, fie în urma înaintării unei încheieri din partea procurorului de pornire a urmăririi penale. Judecătorul de instrucție nu ține cont de volumul sau conținutul probelor acumulate de poliție. El este în drept să întreprindă acțiuni de urmărire penală pentru acumularea probelor, punerea sechestrului, cercetarea la fața locului etc. La fel, este în drept să aplice măsurile preventive: aducerea forțată, reținerea, mandatul de arest [4, p. 719; 6, p. 196].

Renunțarea procurorului la urmărirea penală nu obligă judecătorul de instrucție să înceteze cercetarea cauzei. De asemenea, judecătorul de instrucție nu are nevoie de autorizarea procurorului Republicii pentru a aplica în privința învinutului măsura preventivă sub forma controlului judiciar sau a arestului. Judecătorul de instrucție, care intenționează să aplice detenția provizorie în calitate de măsură preventivă în privința inculpatului, este obligat să-l preîntâmpine pe

acesta despre dreptul lui la apărător și la acordarea unui termen pentru pregătirea apărării. Cu titlul de schimb de opinii, judecătorul de instrucție ia act de solicitările procurorului Republicii, de obiecțiile învinutului și a apărătorului acestuia [12, p. 76]. Urmare a acestui fapt, judecătorul de instrucție soluționează chestiunea referitoare la plasarea învinutului în arest preventiv. Totodată, schimbul de opinii urmează să se realizeze în condiții de contradictorialitate. În cazul în care schimbul de opinii nu a fost unul contradictorial, ordonanța judecătorului de instrucție privind aplicarea arestului preventiv urmează a fi anulată.

Conform Codului de procedură penală francez, judecătorul de instrucție poate aplica măsura de arest preventiv doar cu condiția existenței temeiurilor suficiente, el având, totodată, dreptul, în interesul urmăririi penale, de a o prelungi pentru o perioadă nedeterminată de timp.

În calitate sa de maestru al înfăptuirii fazei preparatorii a procesului, judecătorul de instrucție conduce investigațiile și rezolvă toate chestiunile jurisdicționale, îndeosebi atingerile libertății și decizia în privința rezultatelor urmăririi la sfârșitul instrucției [1, p. 371; 3, p. 382].

Dacă, la finalizarea urmăririi penale, judecătorul de instrucție constată că fapta comisă întrunește elementele componenței de infracțiune, cauza este transmisă în Camera de Instrucție, care activează în cadrul fiecărei instanțe de apel, cu statut de organ de urmărire penală de instanța a doua, având în componența sa un președinte și doi membri. Concomitent, ea efectuează și supravegherea asupra activității judecătorilor de instrucție, având dreptul de a aplica sancțiuni disciplinare în privința lor, adică controlează activitatea acestora [2, p. 386]. Ea a fost constituită în temeiul Legii din 10 decembrie 1985, începând să funcționeze din data de 1 martie 1988.

Camera de Instrucție dispune de competență exclusivă în privința cauzelor penale intentate, verificând legalitatea și temeinicia urmăririi penale, competența organelor antrenate în urmărirea penală, temeinicia punerii persoanelor sub învinuire, raționalitatea conexării sau disjungerii cauzelor penale etc. Important este și următorul fapt: în cauzele penale de o complexi-

tate deosebită, ei au dreptul de a antrena la efectuarea urmăririi penale și alți judecători de instrucție – unul sau mai mulți. Camera este chemată să efectueze controlul complex asupra fazei de urmărire penală. Tot ea poate emite ordonanțe în latura aplicării celor mai aspre măsuri de constrângere procesual-penală.

Camera are dreptul de a dispune încetarea urmăririi penale în următoarele două cazuri: când acesteia i-au fost delegați mai mulți ofițeri de urmărire penală pentru efectuarea urmăririi penale și când asupra acestui fapt insistă procurorul sau alți participanți la proces. În celelalte cazuri, judecătorul de instrucție de unul singur se poate pronunța fie în privința încetării procesului penal, fie referitor la transmiterea cauzei penale în instanța de judecată.

De asemenea, Camera de Instrucție emite ordonanțe în privința măsurilor preventive, privative de libertate (arestul, reținerea) și controlează, în același timp, legalitatea arestului, reținerii, percheziției și a ridicării de bunuri și obiecte.

La categoria celor mai importante împuterniciri a Camerei de Instrucție se atribuie: controlul asupra corectitudinii efectuării acțiunilor de urmărire penală (art. 206 Cod de procedură penală francez); controlul asupra activității persoanelor cu funcție de răspundere din cadrul poliției judiciare și în privința funcționarilor militari (art. 224 Cod de procedură penală francez); dreptul de a da indicații în privința efectuării cercetărilor suplimentare (art. 201 Cod de procedură penală francez); dreptul de a lărgi cercul de persoane, atrase la răspunderea penală (art. 204 Cod de procedură penală francez); încetarea procesului penal în legătură cu lipsa elementelor componenței de infracțiune (art. 212 Cod de procedură penală) etc.

Ca instanță de supraveghere, Camera de Instrucție verifică, controlează ordonanțele și dispozițiile judecătorilor de instrucție, examinează plângerile participanților la proces, referitoare la încălcarea normelor procesual-penale, admise de către judecătorul de instrucție, procuror sau de persoanele cu funcție de răspundere din cadrul poliției judiciare. Dreptul de a sesiza camera de acuzare îl are nu doar judecătorul de instrucție și procurorul, ci și

învinuitul, partea civilă, partea vătămată și avocatul [9, p. 159].

Camera de Instrucție este un organ ce funcționează și se întrunește regulat, cel puțin odată în săptămână. Inițiativa de convocare a Camerei de Instrucție în ședință aparține, în egală măsură, președintelui acesteia și Procurorului General din cadrul Curții de Apel. Principala atribuție a Camerei de Instrucție se referă la controlul asupra activității judecătorilor de instrucție din jurisdicția sa [6, p. 196].

Apreciind crearea și funcționarea Camerei de Instrucție, unii doctrinari menționează că nu atât volumul de împuterniciri ce-i sunt atribuite, cât caracterul activității ei, este inspirat de spiritul contradictorialității.

Codul de procedură penală francez de la 1958 stabilește următoarele temeuri de înaintare a plângerilor împotriva acțiunilor organelor de urmărire penală referitoare la:

- prelungirea termenului arestului preventiv în conformitate cu art. 139, 141 și 186 din Codul de procedură penală francez;
- refuzul efectuării expertizei judiciare primare, suplimentare sau repetate conform art. 156, 167 și 159 din Codul de procedură penală francez;
- refuzul de a restitui bunurile ridicate sau sechestrate.

Însă, doar procurorul poate ataca ordonanța cu privire la amânarea sau prelungirea termenului urmăririi penale; cu privire la delegațiile organului de urmărire penală; referitor la efectuarea anumitor acțiuni de urmărire penală, precum și ordonanța cu privire la eliberarea provizorie a învinuitului. Spre deosebire de procuror, învinuitul nu are dreptul de a înainta plângeri în legătură cu neîndeplinirea, de către procuror sau judecătorul de instrucție a cerințelor prevăzute de lege, care atrage după sine nulitatea actelor procesuale conform art. 170 Cod de procedură penală francez [8, p. 50-51].

Republica Federativă Germană, la fel ca și Franța, face parte din grupul de state pentru care este specifică forma mixtă a procesului penal: urmărirea penală este dominată de caracterul acuzatorial, iar contradictorialitatea reprezintă premiza examinării cauzei penale în instanța de judecată. Putem afirma, cu absolută certitudine, că urmărirea penală, în procesul penal german, are un caracter cu mult mai acu-

zatorial, în comparație cu procesul penal francez. Aceasta este legat de faptul că în procesul penal contemporan al RFG lipsește instituția judecătorului de instrucție, și, ca urmare, lipsește și divizarea funcțiilor procesuale în urmărirea penală și judecată, moment care, însă, este tipic pentru procesul penal francez.

Germania cunoaște doar două feluri de infracțiuni și are, în consecință, doar două feluri de jurisdicție: tribunalul de instanță (*Anetsgericht*), pentru delictele pasibile la cel mult trei ani de închisoare și Marea Cameră penală (*Landsgericht*), un fel de curte de asessori, care recunoaște crimele [1, p. 371]. În calitate de jurisdicții supreme, în Germania funcționează Curtea Federală de Justiție, în calitate de Curte de casație (*Bundesgerichtshof*) și o Curte Constituțională (*Vergassungsgericht*) [7, p. 4].

Urmărirea penală în procesul penal al Germaniei se desfășoară în două forme: cercetarea penală și ancheta penală preliminară. Urmărirea penală este pornită de către procuror în baza probelor acumulate de organele poliției. Spre deosebire de procesul penal francez, pornirea urmăririi penale nu trebuie să coincidă, în mod obligatoriu, cu înaintarea acușării. Ca urmare a acestui fapt, procurorul dă indicații organelor de poliție sau anchetatorului din cadrul organelor procuraturii de a efectua toate acțiunile necesare în vederea acumulării probelor, adică de a efectua toate acțiunile de urmărire penală necesare.

Urmărirea penală în Germania este înfăptuită de către procuror și judecătorul de instrucție. Procurorul conduce urmărirea și o poate exercita complet până la transmiterea cauzei în judecată. În practica germană procurorul exercită urmărirea personală doar în cazul unor infracțiuni grave. În celelalte cazuri, dar și atunci când intervine procurorul, urmărirea este efectuată de organele de poliție. Poliția transmite rezultatele activității sale procurorului [6, p. 196; 10, p. 647].

Efectuarea acțiunilor de urmărire penală este reglementată de Codul de procedură penală al Republicii Federative Germane. Efectuarea acțiunilor de urmărire penală este reglementată de acest act normativ în calitate de modalitate de administrare a materialului probator în cauzele penale, și nu

ca activitate a organelor de drept. Codul de procedură penală al Republicii Federative Germane reprezintă unicul act normativ care stabilește ordinea de efectuare a anumitor acțiuni de urmărire penală, de aplicare a măsurilor de constrângere procesual-penală, precum și varietățile și formele controlului judiciar asupra procedurii prejudiciare. Reieșind din prevederile Codului de procedură penală al Republicii Federative Germane, putem evidenția următoarele varietăți ale controlului judiciar asupra procedurii prejudiciare: 1) controlul asupra plasării învinuitului într-o instituție medical-psihiatrică în baza hotărârii instanței de judecată; 2) controlul asupra examinării corporale a învinuitului, a altor persoane, precum și în privința colectării mostrelor pentru cercetare comparativă, realizate în baza hotărârii instanței de judecată; 3) controlul asupra ridicării și sechestrării de bunuri, efectuate în temeiul hotărârii instanței de judecată; 4) controlul în privința interceptării convorbirilor telefonice și a ridicării corespondenței poștale, autorizate de către instanța de judecată; 5) controlul asupra efectuării percheziției în temeiul hotărârii judecătorești; 6) controlul în privința măsurii arestului preventiv, aplicat în baza hotărârii judecătorești [11, p. 173].

În Germania, judecătorul poate proceda și la anumite investigații, în cazuri particulare, cumulând funcțiile de jurisdicție și de investigare, reprezentând un fel de minister public instructor [1, p. 371].

După cum observăm din cele specificate mai sus, sfera controlului judiciar asupra urmăririi penale este destul de largă. Însă, nu are sens să ne oprim detaliat asupra descrierii specificului fiecărei varietăți a controlului judiciar, deoarece ele sunt realizate în baza unei proceduri judiciare identice. Probabil că cea mai importantă formă a controlului judiciar – controlul asupra arestului preventiv – urmează a fi descrisă și analizată mai detaliat.

În acest context, evidențiem că din momentul emiterii ordinului privind arestul învinuitului, începe controlul judiciar asupra acestuia. În conformitate cu prevederile § 112 din Codul de procedură penală al RFG, măsura arestului nu este aplicată dacă ea nu este proporțională cu importanța cauzei, cu măsura de pedeapsă care poate

fi aplicată sau cu măsurile de siguranță și corectare. După cum explică Curtea Constituțională Federală a Germaniei, principiul proporționalității impune ca individul să fie protejat în privința posibilității intervenției puterii publice în sfera drepturilor lui. Dacă, însă, o astfel de intervenție este de neînlăturat, apoi, în conținutul hotărârii judecătorești urmează a fi expuse, clar și detaliat, temeiurile și scopurile aplicării măsurii arestului preventiv [13, p. 37].

Anume, din acest considerent, § 114 din Codul de procedură penală al RFG cere ca, în ordinul privind aplicarea arestului, să fie indicate datele referitoare la învinuit, fapta care i se incriminează, calificarea ei juridică, temeiurile aplicării arestului, precum și faptele care confirmă bănuiala și temeiul arestului. Ordinul privind aplicarea arestului preventiv urmează a fi adus la cunoștința învinuitului (§ 114 a din Codul de procedură penală al RFG). Despre arestul învinuitului și despre ulterioarele hotărâri judecătorești sunt informate rudele acestuia și reprezentanții lui legali (§ 114 b din Codul de procedură penală al RFG).

Arestul învinuitului presupune urgentarea ulterioarelor măsuri de verificare. În temeiul § 115 din Codul de procedură penală al RFG, cel arestat urmează a fi adus imediat în fața judecătorului care a emis ordinul de arest, pentru a fi audiat asupra obiectului învinuirii. Dacă după audierea învinuitului, ordinul privind arestarea acestuia rămâne în vigoare, apoi, în cazul dat, este examinată întrebarea privind posibilitatea înlocuirii, de către judecător, a măsurii de arest preventiv cu o altă măsură preventivă mai blândă, însă suficientă pentru a asigura scopul arestului, ca de exemplu, obligarea învinuitului de a avea un anumit comportament și a îndeplini anumite obligațiuni (înregistrarea, interdicția de a-și schimba locul de trai), arestul la domiciliu sau cautiunea (§ 116 din Codul de procedură penală al RFG). Dacă, însă, nu a avut loc înlocuirea măsurii arestului preventiv, apoi survine o altă etapă a activității de control, care poate fi realizată în două forme: înaintarea, în particular, a plângerii în privința măsurii arestului sau examinarea, într-o procedură specială, a chestiunii referitoare la legalitatea și temeinicia arestului și a termenului de deținere sub arest.

De obicei, instanța ierarhic superioară, adoptă hotărâri asupra plângerilor individuale fără a desfășura judecarea cauzei în condiții de oralitate, și, doar în caz de necesitate, este ascultat procurorul (§ 309 din Codul de procedură penală al RFG). Totodată, însă, în cazul plângerii particulare în privința ordinului judecătoresc privind arestarea învinuitului, este obligatorie desfășurarea ședinței de judecată în condiții de oralitate, citarea în ședința de judecată a procurorului, învinuitului și a avocatului său și, de asemenea, audierea lor (§ 118 din Codul de procedură penală al RFG).

Procedura judecătorească specială, intitulată „*Verificarea măsurii de arest preventiv*”, instituie garanții procesuale importante în latura examinării operative și depline a cauzei penale (§ 117, 118, 118 a, 118 b din Codul de procedură penală al RFG.). Astfel, învinuitul este în drept să înainteze, în orice moment al procesului penal, un demers în vederea revocării acestuia sau înlocuirii lui cu o altă măsură preventivă mai blândă. Controlul este efectuat, individual, de către judecătorul judecătoresc de circumscripție. El este în drept a dispune, până la începerea ședinței de judecată, efectuarea anumitor acțiuni procesuale care au importanță în privința examinării depline a chestiunii referitoare la legalitatea arestului. Dacă învinuitul nu are apărător și se află sub strajă nu mai puțin de trei luni, apoi lui i se desemnează un apărător pentru întreaga durată de aflare sub arest. În afară de aceasta, judecătorul este obligat, în virtutea obligațiunilor sale de serviciu, să examineze cauza chiar și în situația în care învinuitul nu are apărător. În temeiul demersului învinuitului sau din propria inițiativă a sa, judecătorul trebuie să purceadă cât mai curând posibil la desfășurarea ședinței de judecată în condiții de oralitate. Prezența învinuitului este, de regulă, obligatorie. La examinarea cauzei iau parte procurorul, învinuitul și apărătorul acestuia. Toți participanții la proces urmează a fi ascultați. Forma și volumul examinării probelor sunt determinate de instanța de judecată. Hotărârile sunt luate și pronunțate după finalizarea examinării cauzei, însă nu mai târziu de o săptămână. În cazul în care ordinul judecătoresc privind aplicarea măsurii arestului preventiv este menținut, învinuitul are dreptul de a

solicita examinarea repetată a cauzei. De asemenea, învinuitului i se explică dreptul de a înainta plângere împotriva hotărârii luate.

De asemenea, în ordine judiciară, se examinează și chestiunea referitoare la prelungirea termenului de aflare a învinuitului în arest preventiv. În conformitate cu § 121 din Codul de procedură penală al RFG, învinuitul urmează a fi eliberat de sub strajă la expirarea termenului de șase luni, dacă acest termen nu este prelungit. Prolungirea termenului de arest se admite în situațiile în care caracterul complex sau volumul dosarului nu permit de a lua o hotărâre asupra cauzei, prelungirea termenului fiind, astfel, justificată. Întrebarea referitoare la prelungirea termenului de aflare a învinuitului sub strajă este examinată, conform § 122 din Codul de procedură penală al RFG, de către instanța de judecată la demersul procurorului. În cadrul ședinței de judecată sunt audiați învinuitul și apărătorul acestuia. Instanța de judecată este în drept să prelungească termenul de arest preventiv prin hotărârea sa, pronunțată în temeiul judecării cauzei în condiții de oralitate, în conformitate cu regulile care se aplică în cadrul verificării măsurii de arest, adică în conformitate cu § 117-118 b din Codul de procedură penală al RFG.

Făcând bilanțul și totalizând rezultatele cercetării științifice a instituției controlului judiciar asupra procedurii prejudiciare în procesul penal al Franței și al RFG, putem formula **concluzia** conform căreia, în procesul penal german, puterea judecătorească nu se limitează la examinarea și soluționarea cauzelor penale în instanța de fond. Ea înglobează în sine și activitatea judiciară desfășurată în următoarele două forme: efectuarea, în temeiul demersului procurorului sau din propria inițiativă, a anumitor acțiuni de urmărire penală (§ 162 din Codul de procedură penală al RFG), cum ar fi, de exemplu, audierea învinuitului, a unor martori importanți pentru cauza penală și, de asemenea, realizarea, în volum deplin, a controlului judiciar asupra aplicării măsurilor de constrângere procesual-penală și, în special, asupra arestului preventiv.

Mai putem afirma, cu absolută certitudine, că urmărirea penală, în procesul penal german, are un caracter cu mult mai acuzatorial, în comparație cu

procesul penal francez. Aceasta este legat de faptul că în procesul penal contemporan al RFG lipsește instituția judecătorului de instrucție, și, ca urmare, lipsește și divizarea funcțiilor procesuale în urmărirea penală și judecătoria, moment care, însă, este tipic pentru procesul penal francez.

Referințe bibliografice

1. Mateuț Gheorghii. Tratat de procedură penală. Partea generală. Vol. I. Ed. C. H. BRCK. București, 2007.
2. Pradel Jean. Droit pénal comparé. Ed. Dalloz, Paris, 1995.
3. Pradel Jean. La juge d'instruction. Ed. Dalloz, Paris, 1996.
4. Stefani G., Levasseur G., Bouluc B. Procédure pénale. 18e édition. Ed. Dalloz, Paris, 2001.
5. Tândăreanu Victoria, Baciu Svetlana, Prelipceanu Tudor, Popescu Sorin. Judecătorul de instrucție – studiu de legislație comparată. În: Dreptul, nr. 7/2002.
6. Ursu Sergiu. Contestarea și verificarea hotărârilor judecătorești de instrucție. Studiu comparat. În: Revista de Științe penale. Anul II. 2006.
7. Volk K. Strasprozess-recht. 2 Auflage. Verlag. C. H. Beck. München, 2001.
8. Боботов С. В. Буржуазная юстиция. Состояние и перспективы развития. М., 1989.
9. Боботов С. В. Правосудие во Франции. М., 1994.
10. Лупинская П. А. Уголовно-процессуальное право Российской Федерации. Изд. ЮРИСТЪ. М., 2001.
11. Уголовно-процессуальный кодекс Федеративной Республики Германии. С изменениями и дополнениями на 1 января 1993 г. М., 1994.
12. Уголовно-процессуальный кодекс Франции. М., 1996.
13. Филимонов Б. А. Судебный контроль за арестом в уголовном процессе ФРГ. // Вестник Московского Университета. Серия 11, Право. 1994, №3.
14. Фоков А. П. Конституционные гарантии судебной защиты прав и свобод граждан в современном уголовно-процессуальном законодательстве Франции. // Государство и Право. 2001, №2.

DESPRE AUTOR/ABOUT AUTHOR

Ion TALPĂ,
doctorand, Universitatea de Studii
Europene din Moldova, Judecător,
Curtea de Apel, Bălți.
e-mail: talpa-i@mail.ru

Ion TALPA,
PhD student, University of European
Studies of Moldova, Judge, Court of
Appeal, Balti.
E-mail: talpa-i@mail.ru

CZU 343.125

CARACTERUL JURIDICO-SOCIAL AL LEGALITĂȚII CAUZĂRII DE PREJUDICIU ÎN PROCESUL REȚINERII INFRACTORULUI

Ana ȚURCAN-ZABULICA,
doctorandă, Institutul de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de
Științe a Moldovei

REZUMAT

Este necesar să ne reținem atenția asupra faptului că, actualmente, mai mulți specialiști ai dreptului penal au o atitudine pozitivă față de includerea în partea generală a dreptului penal a normei de drept privind reglementarea cauzării de prejudiciu la reținerea infractorului. Totodată, însă, unii dintre aceștia consideră, în continuare, că reținerea infractorului este separată și reglementată nejustificat într-o normă aparte. Includerea acestei cauze (care înlătură caracterul penal al faptei în legea penală a Republicii Moldova) a creat premise pentru perceperea caracterului ei juridico-social, pentru determinarea temeiurilor și condițiilor cauzării prejudiciului, a mărimii lui, pentru delimitarea acestei cauze de alte circumstanțe care înlătură caracterul penal al faptei, precum și pentru excluderea lacunelor și incertitudinilor de pe acest segment. Reținerea infractorului, de fapt, ca și legitima apărare, este determinată de necesitatea apărării unui spectru larg de valori, care au importanță deosebită pentru stat și cetățeni.

Valințele-cheie: reținere, infractor, organ de drept, pedare, lege penală, drept penal, infracțiune, prejudiciu, ocrotire, persoană cu funcție de răspundere, urmărire penală, justiție.

THE LEGAL AND SOCIAL CHARACTER OF THE LEGITIMACY OF CAUSING DAMAGE IN THE PROCESS OF DETENTION OF A CRIMINAL

Ana ȚURCAN-ZABULICA,
PhD student, Institute of Legal and Political Research of the Academy of
Sciences of Moldova.

SUMMARY

It is necessary to note that at present, several specialists in criminal law are positively interested in the inclusion in the general part of the criminal law of the rule of law on the regulation of the harm caused by the detention of the offender. At the same time, however, some of them still consider that the detention of the offender is separate and unjustifiably regulated in a particular rule. The inclusion of this case (which removes the criminal character of the deed in the criminal law of the Republic of Moldova) has created prerequisites for perceiving its juridical-social character, for determining the grounds and conditions of causing the prejudice, its size, for delimiting this cause of other circumstances, that remove the criminal character of the offense, and to eliminate the gaps and uncertainties in this segment. Detention of the offender, in fact, as the legitimate defense, is determined by the need to defend a wide range of values, which are of particular importance to the state and citizens.

Keywords: detention, offender, law authority, surrender, criminal law, criminal legislation, offense, injury, protection, responsible person, criminal prosecution, justice.

Introducere. Caracterul juridico-social al legalității cauzării de prejudiciu în procesul reținerii infractorului este determinată de un cumul de calități care transformă cauzarea prejudiciului într-o faptă socialmente utilă, legală și neinfracțională. Acest lucru și-a găsit reflectare în Capitolul

III al Părții Generale a Codului penal al Republicii Moldova, intitulat „Cauzele care înlătură caracterul penal al faptei”. În articolul 37 Cod penal al Republicii Moldova[2], se menționează că „Nu constituie infracțiune fapta, prevăzută de legea penală, săvârșită în scopul reținerii persoanei care a comis